

Monumentnummer*: 531935

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 januari 2015
Kadaster deel/nr 82954/134

Woonplaats* Zaltbommel
Gemeente* Zaltbommel
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Zaltbommel
Locatieomschrijving Tussenstelling aan de Nieuwendijk

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Brakel	M			1196
Brakel	M			730

Omschrijving**

Cluster 78.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

DUIKER (knik in Maasdijk), van oudsher bekend als de Poederoijense Sluis, als waterbouwkundig onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, met als functie de communicatie van inundatiegebieden aan weerszijden van kade. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluizen, stuwen, duikers, sloten en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Duikers - vaak in de vorm van een gemetselde doorgang, maar ook wel als een buis uitgevoerd - waren op meerdere plaatsen noodzakelijk om het inundatiewater onder wegen en dijken door te leiden en om aan weerszijden ervan een gelijk peil te kunnen handhaven of stellen. Er zijn ook duikers toegepast die van een waterkering zijn voorzien, meestal in de vorm van een schuif. Hiermee kon het peil aan weerszijden op verschillend niveau worden gehouden. De duiker ligt nabij de T-kruising van Hoekseweg en Maasdijk en ligt iets

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zuidoostelijk van een sluisje in de Maasdijk. Op het moment van beschrijven is het werk in slechte bouwkundige conditie. De waakdeur is (onder meer) in 1892 vernieuwd. Ongeveer 500 m naar het noordoosten bevinden zich nog twee functioneel verwante objecten, namelijk twee sluisjes.

Omschrijving

DUIKER (knik in Maasdijk) (Poederrijense Sluis), mogelijk aangelegd of aangepast rond 1850 en bestaande uit een eenvoudige, ongeveer van noordwest naar zuidoost gerichte, gewelfd gemetselde waterdoorvoer (wijd ca. 1,9 m) onder de Maasdijk. Aan de noordwestzijde een lage borstwering en een gemetseld front, met aansluitend waaiervormige keermuren, waarin een viertal schotbalkspanningen. In de koker mogelijk resten of sporen van een enkele waakdeur. Aan de zuidoostzijde een trapeziumvormige borstwering met hierop een aan twee zijden aflopend, ijzeren hekwerk, samengesteld uit hoekprofielen, en een gemetseld front. De duiker kende zowel een militaire als een civiele functie.

Waardering

De DUIKER (knik in Maasdijk) (Poederrijense Sluis) nabij de viersprong van Hoekseweg, Fortweg en knik Maasdijk is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en met name met een iets naar het noordwesten gelegen sluisje.

* Het onderdeel is matig gaaf bewaard omdat de hoofdvorm herkenbaar is gebleven, maar op moment van schrijven in technisch onvolkomen staat verkeert.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het in combinatie met een drietal nabije en verwante waterbouwkundige elementen een beeld geeft van de complexiteit van inundatiesystemen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument